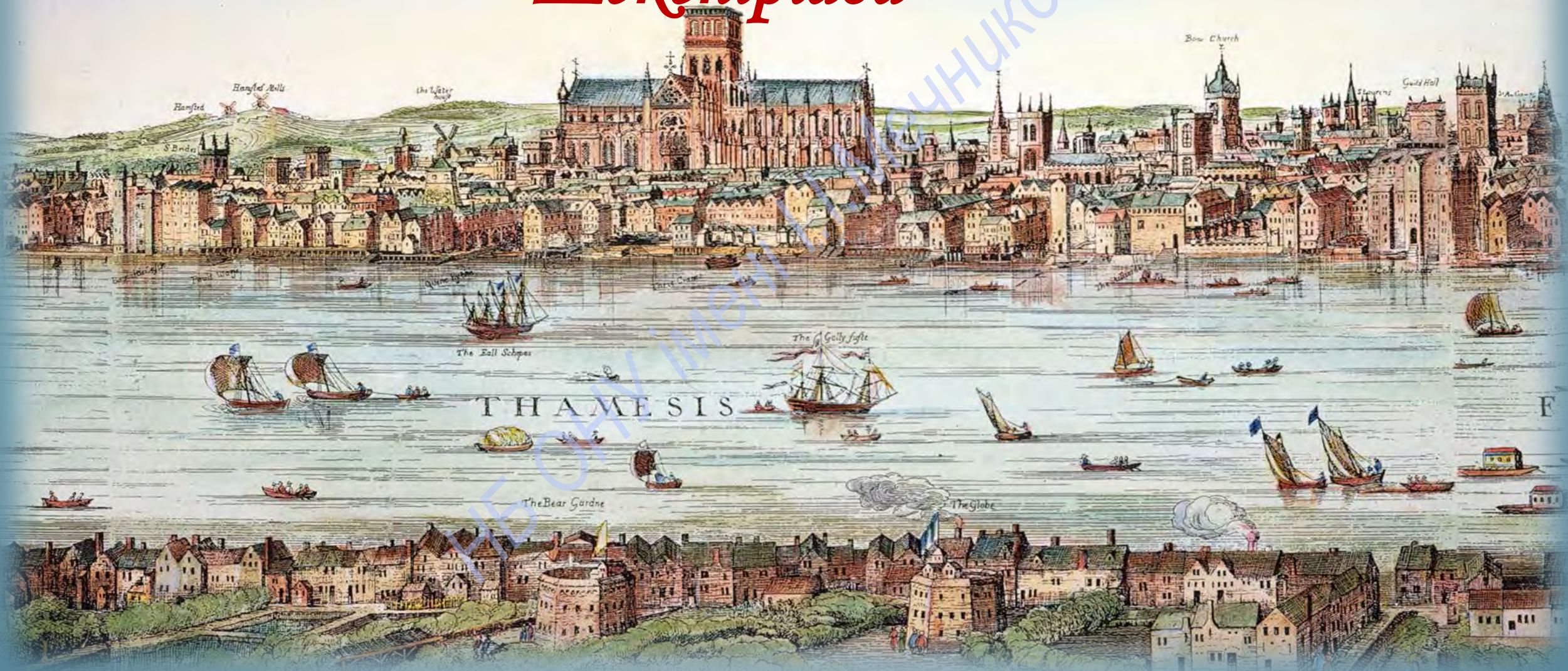


Університетська Шекспіріада

LONDON





Магія творчості Вільяма Шекспіра, як і його особистості, продовжує притягувати до себе мільйони читачів, розсіяних по всій планеті, більше чотирьох століть після смерті справжнього титану Відродження. Він був і залишається загадкою, а його трагедії, комедії, хроніки, сонети, вірші, як і раніше, змушують «людей читаючих» чіплятися від жаху, завмирати від захоплення і навіть мимоволі замислюватися про сенс життя, роблячи саме це життя яскравішим, багатшим, складнішим.

Портрети В. Шекспіра. Фронтиспіс до видання:

The Dramatic works of W. Shakspeare with remarks on his life and writings by Thomas Campbell. – Paris : Baudry, 1843.

*На виставці, присвяченій 460-річчю від дня народження
В.Шекспіра, представлені стародруки та ілюстровані видання творів
видатного англomовного поета та драматурга, що становить славу
«єлизаветинського віку» та світової літератури, а також цінні
видання перекладів шекспірівських творів у фондах
Наукової бібліотеки
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.*



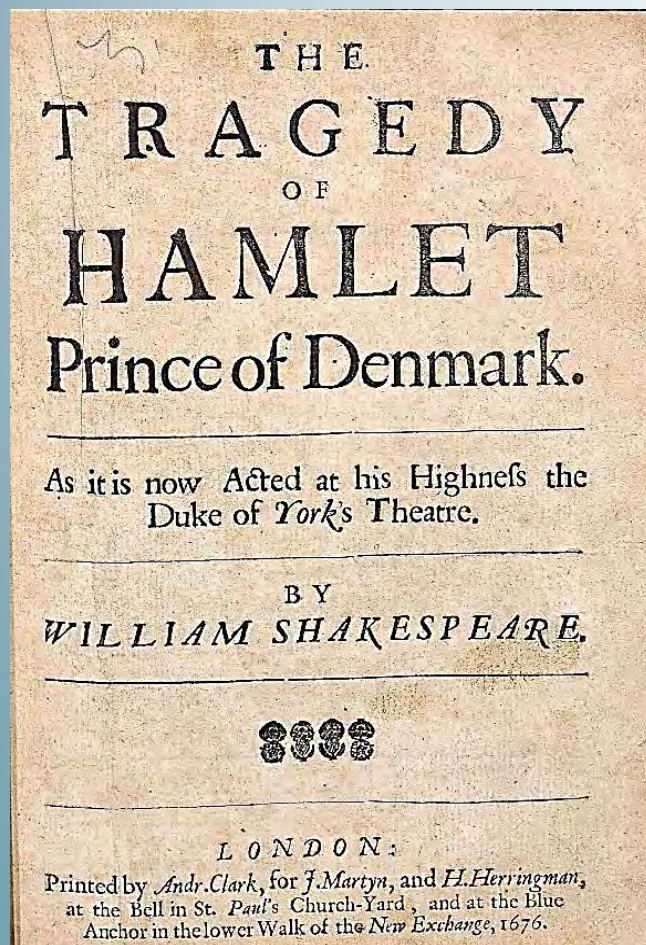
Відомо, що Шекспір сам віддавав до друку свої великі поеми. Ранні видання його сонетів і віршів – величезна бібліографічна рідкість. А ось п'єси він писав не для друку, а для сцени. За його життя було опубліковано 18 п'єс – половина його драматургічної спадщини. Але перше майже повне зібрання його творів, підготовлене стараннями його друзів та колег, вийшло лише після смерті великого драматурга.



The Globe theatre

У 1623 році в цьому так званому «Першому фоліо» було опубліковано 36 драматичних творів Шекспіра, тобто майже всі його п'єси, крім двох – «Перікла» та «Двох знатних родичів». «Перше фоліо» і стало основою для всіх досліджень шекспірознавців та всіх наступних видань творів Шекспіра (в університетській бібліотеці це видання відсутнє).





Shakespeare, William (1654-1616). The tragedy of Hamlet prince of Denmark. : As it is acted at his Highness the Duke of York's Theatre. / By William Shakespeare. – London : printed by Andr. Clark, for J. Martyn, and H. Herringman..., 1676.

Титульний аркуш п'єси. З колекції Воронцових

Найбільш раннє видання п'єси Шекспіра в університетській бібліотеці – його безперечний шедевр «Гамлет», надрукований у Лондоні 1676 р. Примірник цього рідкісного видання є окрасою колекції англійських п'єс, надрукованих у XVII ст.

«Гамлет» був вперше опублікований у 1603 році. Однак пізніше успіх класичної драми призвів до того, що мода на п'єси Шекспіра пройшла і в наступні півтора десятиліття вийшло лише одне видання (1637).

До початку театрального буму після Реставрації монархії в Англії, що змінив фактичну заборону пуритан на вистави в період громадянських воєн і «Міжцарства» (1642-1660), п'єси Шекспіра здавалися такими, що втратили славу: його мова здалася б старомодною, сюжети були незнайомі, а уподобання публіки змінилися.

" Be something scanter of your maiden presence,
 " Set your entreatments at a higher rate
 " Than a command to parley: for Lord Hamlet,
 " Believe so much in him, that he is young,
 " And with a larger tedder may he walk
 " Than may be given you: in few Ophelias,
 " Do not believe his vows, for they are Brokers,
 " Not of that dye which their investments shew,
 " But meer implorators of unholy suits,
 " Breathing like sanctified and pious bonds,
 " The better to beguile: this is for all,
 I would not, in plain terms, from this time forth
 Have you so slander any moments leisure,
 As to give words or talk with the Lord Hamlet,
 Look to't I charge you, come your ways.

Ophel. I shall obey my Lord.

[Exit Ophel.]

Enter Hamlet, Horatio, and Marcellus.

Ham. The air bites shrewdly, it is very cold.

Hor. It is a nipping, and an eager air.

Ham. What hour now?

Hor. I think it lacks of twelve.

Mar. No, it is struck.

Hor. I heard it not: it then draws near the season
 Wherein the spirit held his wont to walk. [A flourish of Trum-
 What does this mean my Lord? [pets and Guns.]

Ham. The King doth walk to night, and takes his rowle,
 " Keeps wassel, and the swaggering up spring reels,
 And as he takes his draughts of Rhenish down,
 The Kettle Drum and Trumpet thus proclaim
 The triumph of his pledge.

Hor. Is it a custom?

Ham. I marry is't,

But to my mind, though I am native here
 And to the manner born, it is a custom
 More honour'd in the breach than the observance:

" This heavy-headed revel East and West
 " Makes us traduc'd and tax'd of other Nations;
 " They clepe us Drunkards, and with swinish phrase
 " Soil our addition: and indeed it takes
 " From our achievements, though perform'd at height,
 " The pith and marrow of our attribute;
 " So oft it chances in particular men,
 " That for some vicious mole of nature in them,
 " As in their birth, wherein they are not guilty,

["Since]

«Відродженню» слави Шекспіра-драматурга сприяв його хрещеник – англійський письменник, поет та драматург XVII ст. Вільям Давенант (*William Davenant (D'Avenant)*, 1606-1668), який очолював театр герцога Йоркського (the Duke of York's theatre). Він підготував скорочену версію «Гамлета» для постановки на сцені, наголосивши на тексті уривки для озвучування акторами. Рядки, не призначені для театрального дійства, були збережені в тексті, щоб не суперечити «незрівнянному автору», але укладені в лапки. Ці роз'яснення надано Давенантом у зверненні до читача.

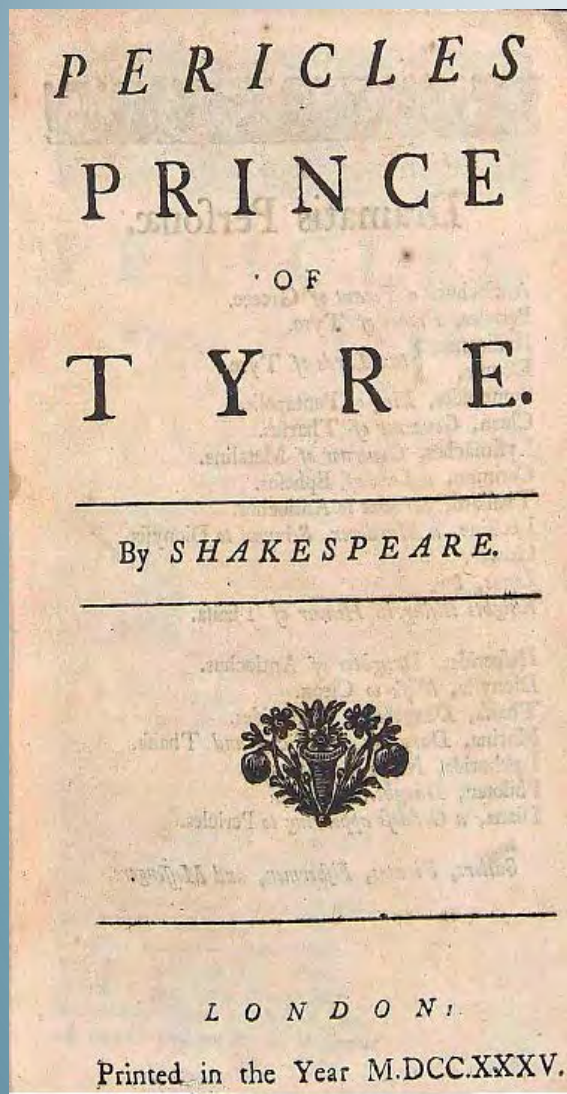
Екземпляр трагедії «Гамлет, принц датський» сплетений з іншими англійськими п'єсами XVII ст. у конволюті з Воронцовського фонду бібліотеки.

Shakespeare, William (1654-1616). The tragedy of Hamlet prince of Denmark... – London: printed by Andr. Clark, for J. Martyn, and H. Herringman..., 1676.

Сторінка книги. З колекції Воронцовых

To the Reader.

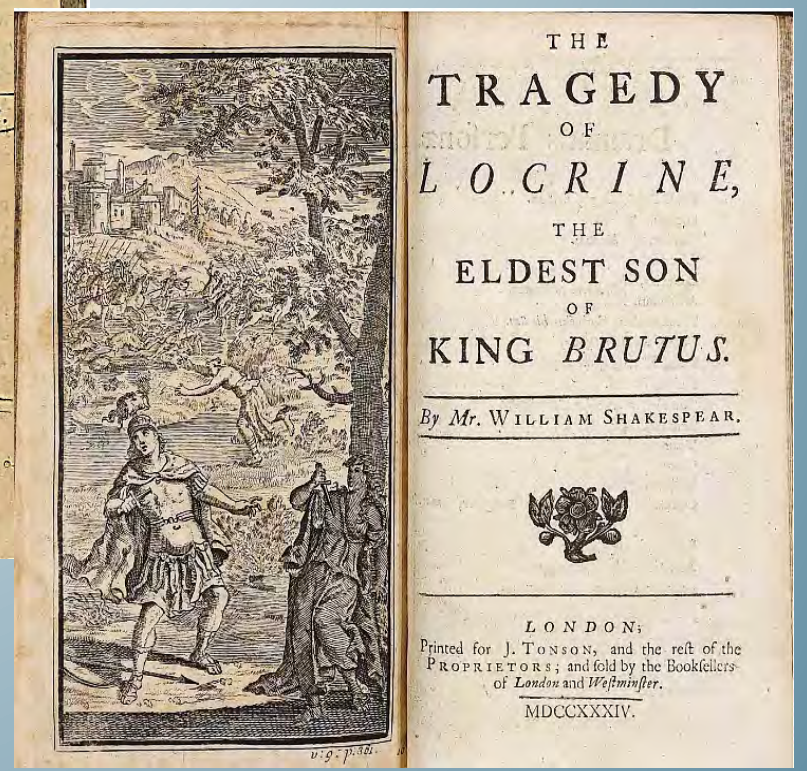
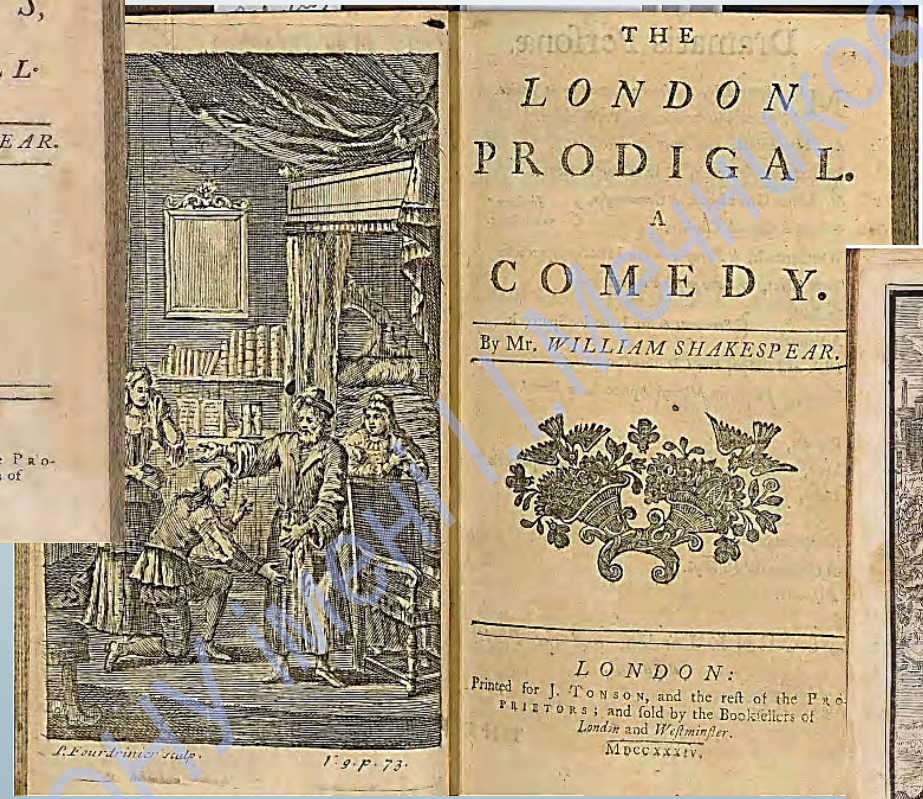
This Play being too long to be conveniently Acted, such places as might be least prejudicial to the Plot or Sense, are left out upon the Stage: but that we may no way wrong the incomparable Author, are here inserted according to the Original Copy with this Mark.



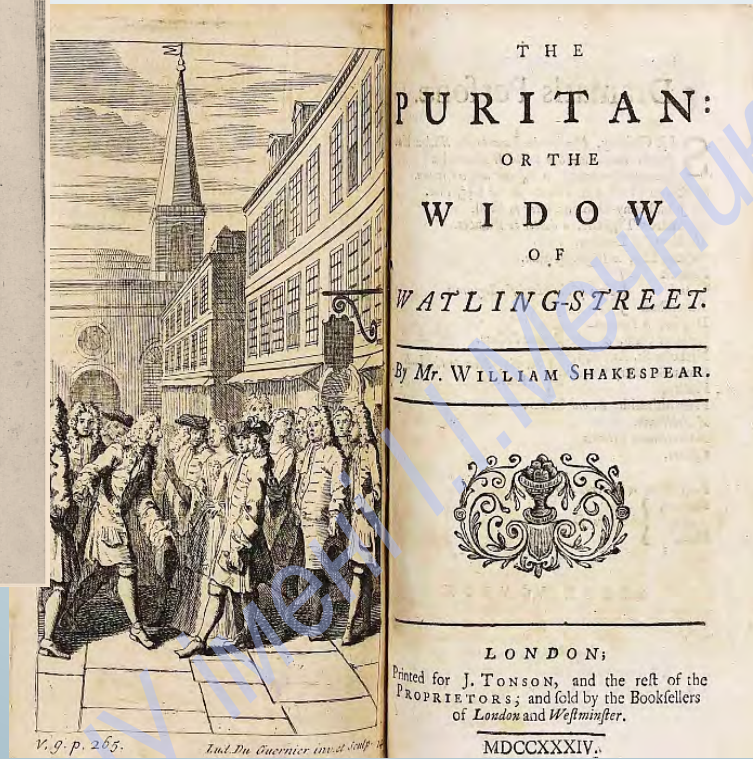
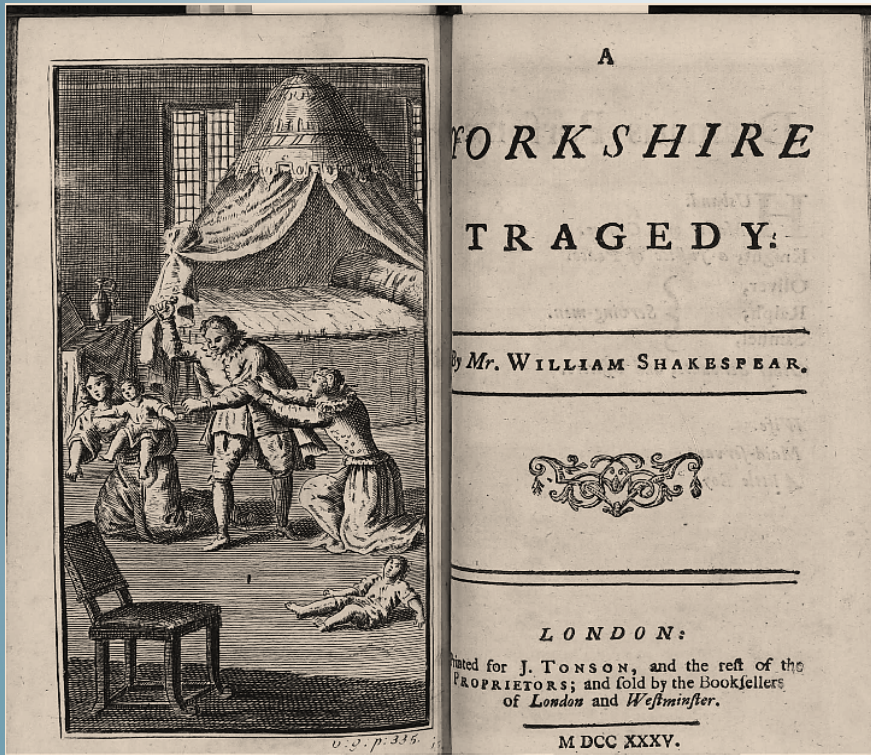
У першій третині XVIII ст. твори Шекспіра неодноразово перевидавав лондонський друкар і книготорговець Джекоб Тонсон-старший (*Jacob Tonson Sen.*, 1655-1736), який одержав права на видання шекспірівських п'єс. У Науковій бібліотеці ОНУ зберігається томик, у якому сплетено сім п'єс, виданих у 1734-1736 рр., зокрема п'ять – Дж. Тонсоном. Серед них, однак, лише одну – комедію «Перікл» – із застереженнями зараховують до спадщини Шекспіра. Інші шість п'єс («Локрін», «Лондонський розпусник», «Пуританка», «Сер Джон Олдкастл», «Томас, лорд Кромвель», «Йоркширська трагедія») відносять до апокрифів.

Shakespeare, William (1654-1616). *Pericles prince of Tyre.* – London : printed in the year 1735.

Титульний аркуш. З колекції Воронцових.

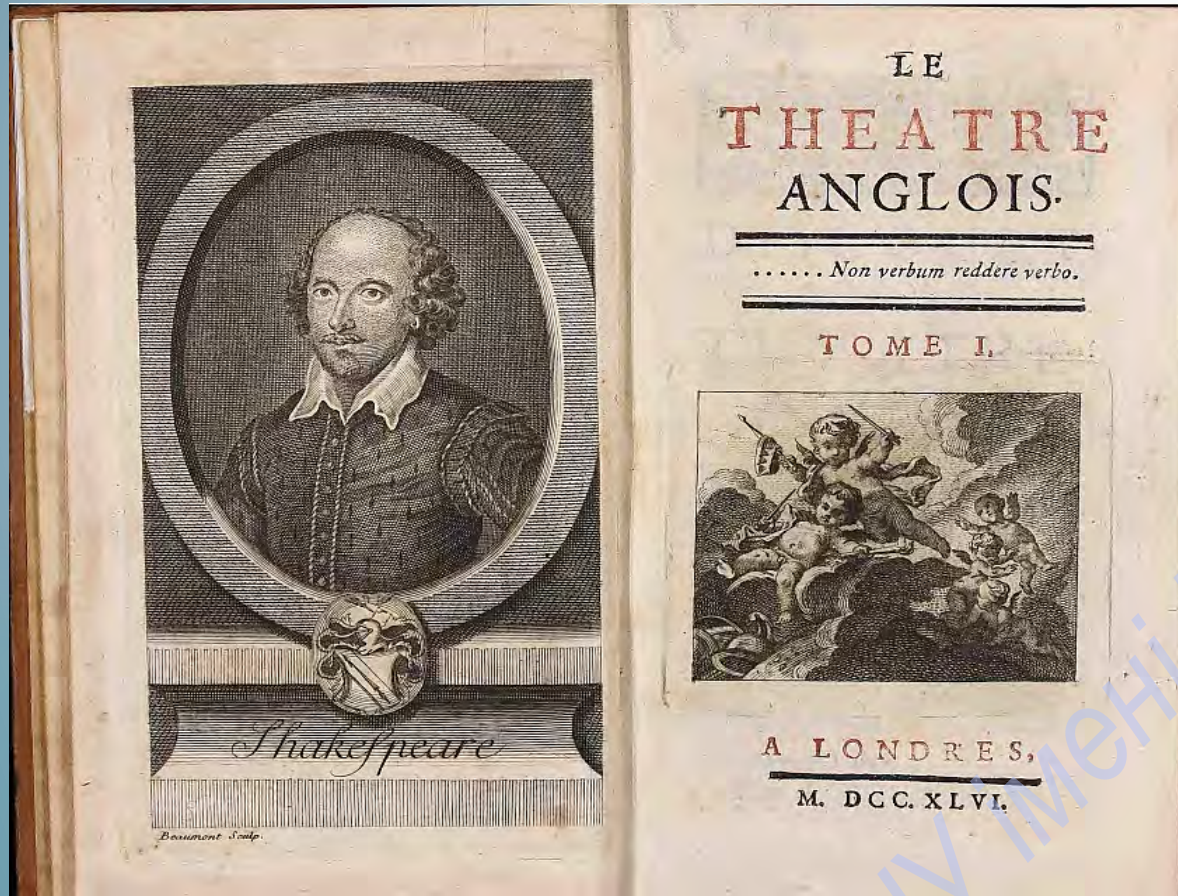


Гравюри на фронтиспісах п'єс, приписуваних Шекспіру у XVII ст. та виданих Дж. Тонсоном, були виконані відомим гравером Полем Фурдрін'єром (*Paul Fourdrinier*, 1698-1758).



Гравюри на фронтиспісах п'єс, приписуваних Шекспіру у XVII ст. та виданих Дж. Тонсоном, були виконані відомим гравером Полем Фурдріньєром (Paul Fourdrinier, 1698-1758).





Shakespeare, William (1654-1616). Le theatre anglois: [En 8 t.]. – A Londres, 1746- 1749.

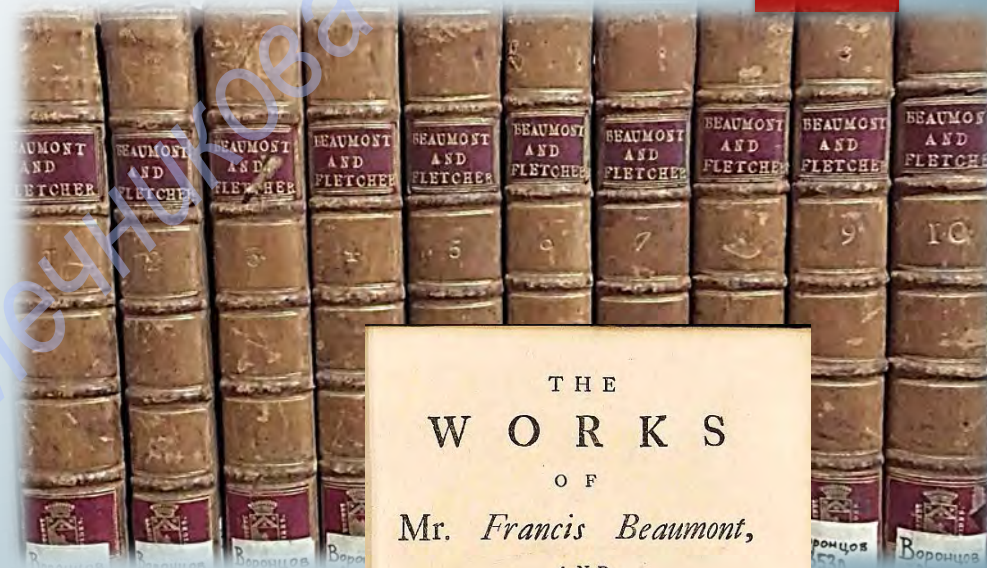
*Титульний аркуш і гравірований фронтиспис.
З колекції Воронцових*

В університетській бібліотеці зберігається повний комплект восьмитомного видання п'єс англійських драматургів від Шекспіра до Дж. Аддісона та Р. Стіла під назвою «Англійський театр», у прозовому перекладі, здійсненому французьким драматургом і першим у Франції перекладачем Шекспіра П'єром-Антуаном де Лапла (*Pierre Antoine de La Place, 1707-1793*).





У середині XVIII ст. у Лондоні вийшло 10 томів творів молодших сучасників Шекспіра – англійських драматургів Джона Флетчера (*John Fletcher*, 1579-1625) і Френсіса Бомонта (*Francis Beaumont*, 1584-1616). У бібліотеці є також окремі п'єси у виданнях XVII в.



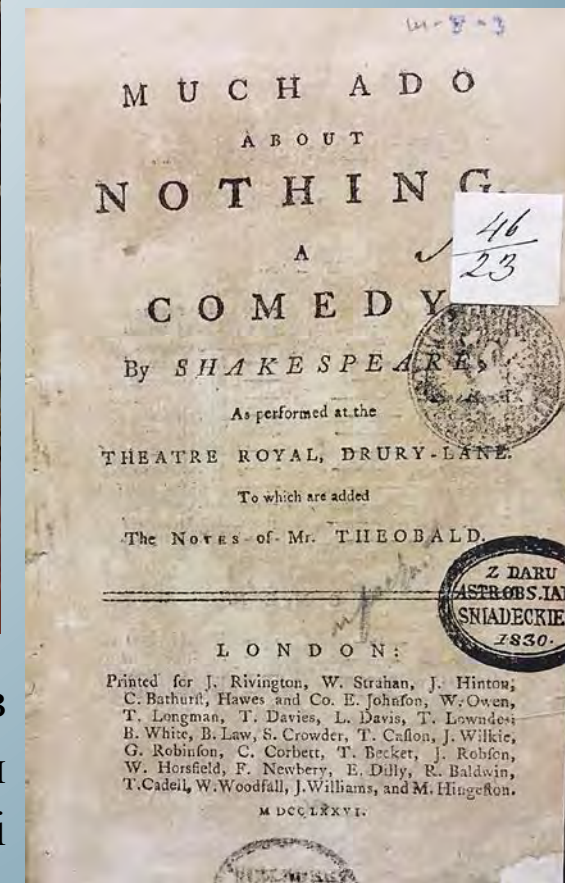
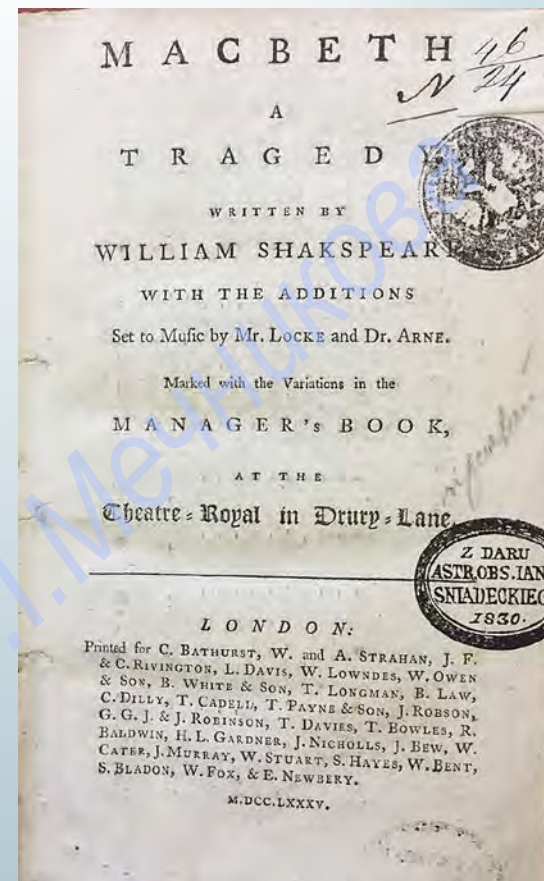
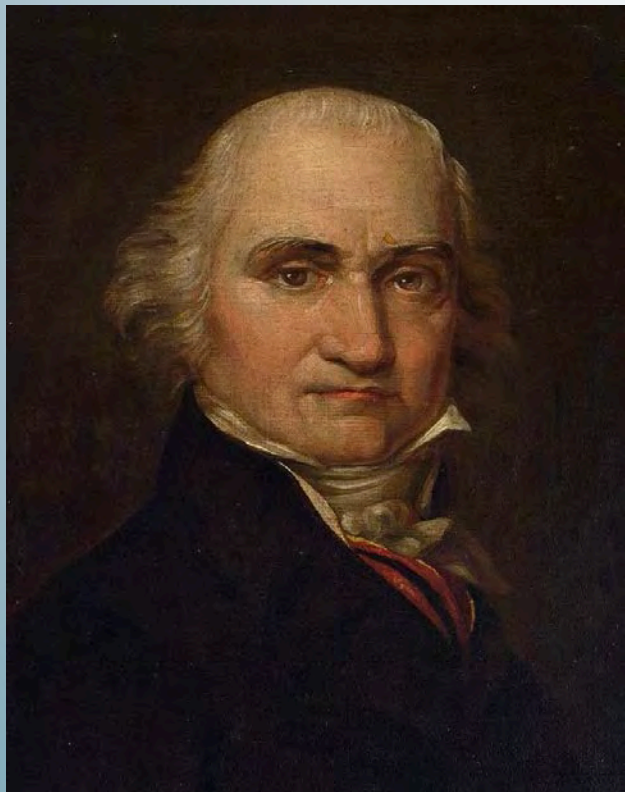
THE
WORKS
OF
Mr. *Francis Beaumont*,
AND
Mr. *John Fletcher*.
IN TEN VOLUMES.
Collated with all the former Editions,
and Corrected.
With NOTES Critical and Explanatory.
BY
The late Mr. THEOBALD,
Mr. SEWARD of *Eyam* in *Derbyshire*,
AND
Mr. SYMPSON of *Gainsborough*.
L O N D O N:
Printed for J. and R. TONSON and S. DRAPER
in the Strand.
M D C C L.



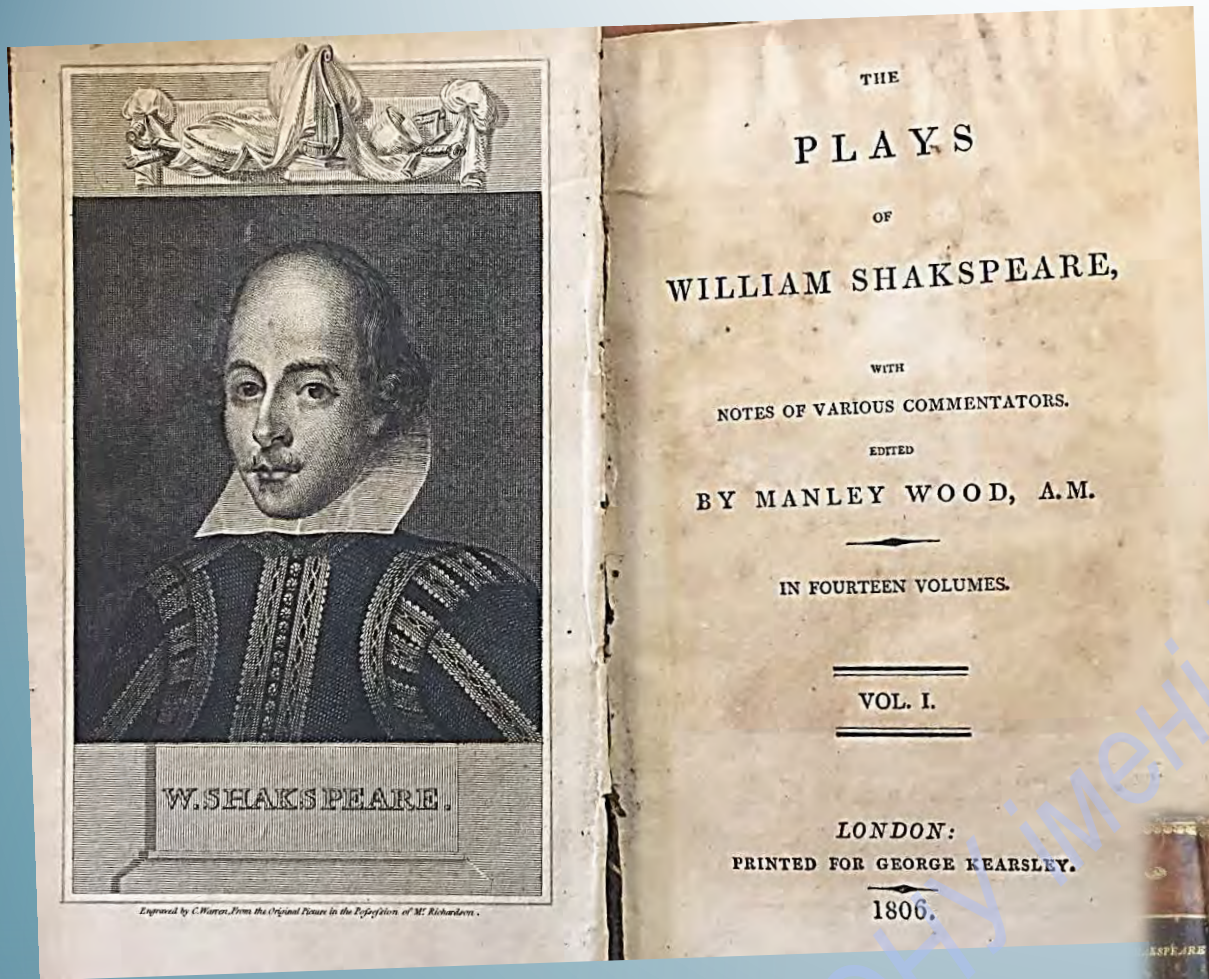
У 1743-1751 рр. у британській столиці вийшли два томи «Портретів прославлених діячів Великобританії», виконаних у техніці штрихової гравюри одним із найкращих голландських граверів свого часу Якобом Хубракеном (*Jacob Houbraken*, 1698-1780) разом із англійським гравером, живописцем та істориком Джорджем Вертью (*George Vertue*, 1684-1756). 108 гравюр супроводжуються їх життєписами. Автор біографічних нарисів – англійський історик та ерудит Томас Берч (*Thomas Birch*, 1705-1766). У ряді портретованих – монархи та поети, вчені та філософи, авантюристи та представники знаті. Серед зображень – гравюра з портрета В. Шекспіра.

The heads of illustrious persons of Great Britain : [in 2 vol.], engraved by Mr. Houbraken and Mr. Vertue. : With their lives and characters by Thomas Birch. – London : printed for John and Paul Knapton, 1743-1751.

Гравюра з видання. З колекції Воронцових



Стародруки п'єс В. Шекспіра «Макбет» (Лондон, 1775) та «Багато галасу з нічого» (Лондон, 1776) потрапила до бібліотеки Рішельєвського ліцею в Одесі після закриття Віленської медико-хірургічної академії, яка раніше отримала в дар книжкові зібрання найвідомішого вченого польського Просвітництва, астронома, математика, географа, філософа та педагога Яна Баптіста Владислава Снядецького (*Jan Chrzciciel Władysław Sniadecki*, 1756-1830).



Справжня слава Шекспіра почалася в XIX ст., коли раз за разом стали виходити видання його творів. У Бібліотеці зберігається 14 томів спадщини Шекспіра-драматурга, підготовлених до друку М. Вудом, які містять тридцять чотири п'єси. Портрет Шекспіра на фронтиспісі, як і більшість гравюр у виданні виконані британським гравером Ч.Т.Уорреном (*Charles Turner Warren, 1767-1823*).

Shakespeare, William (1654-1616). The plays of William Shakspeare / with notes of various commentators ; edited by Manley Wood : In fourteen volumes. — London : Printed by George Kearsle, 1806.

*Титульний аркуш і гравірований фронтиспіс.
З колекції Воронцових*





Гравюри до п'єс «Сон літньої ночі», «Віндзорські насмішниці», «Два веронці»



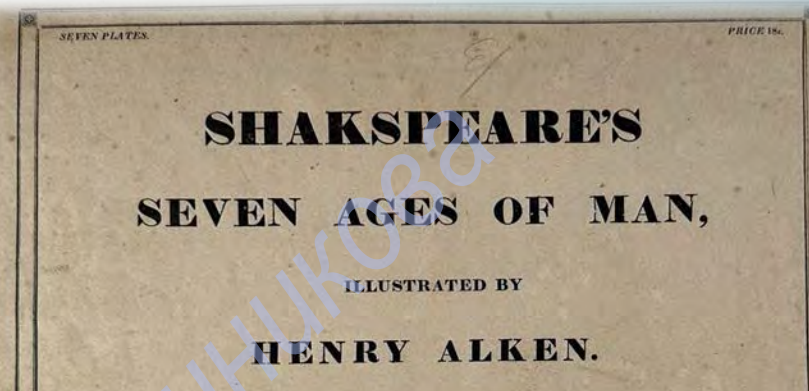
Гравюри до п'єс «Річард II», «Макбет», «Багато галасу з нічого»

Своєрідне звернення до творчості Шекспіра знаходимо в офортах популярного англійського художника та гравера сера Генрі Т. Елкена (*Henry T. Alken*, 1785-1851). Серія «Сім віків людини за Шекспіром в ілюстраціях Генрі Елкена» – сатирична інтерпретація відомих рядків У. Шекспіра з комедії «Як вам це сподобається»:

*Так, світ – театр,
Де всі чоловіки й жінки – актори.
Тут кожному приписаний свій вихід,
не одну з них кожне грає роль.
Сім дій в тій п'єсі ...*
(переклад Олександра Мокровольського)

Alken, Henry T. Shakspeare's seven ages of man, / illustrated by Henry Alken. – London : published by E. and C. McLean, 1824.

З колекції Воронцових



HENRY ALKEN. del. & sculp.

SHAKSPEARE'S SEVEN AGES,
The Infant.

London. Published by E. & C. McLean. June 20th 1824.



Офорти з серії «Сім віків людини за Шекспіром в ілюстраціях Генрі Елкена»

Сім актів драми людського життя проілюстровані в семи розфарбованих від руки офортах: «Немовля», «Школяр», «Коханець», «Солдат», «Суддя», «Шостий вік», «Остання сцена».



THE
SHAKESPEARE
BIRTHDAY BOOK

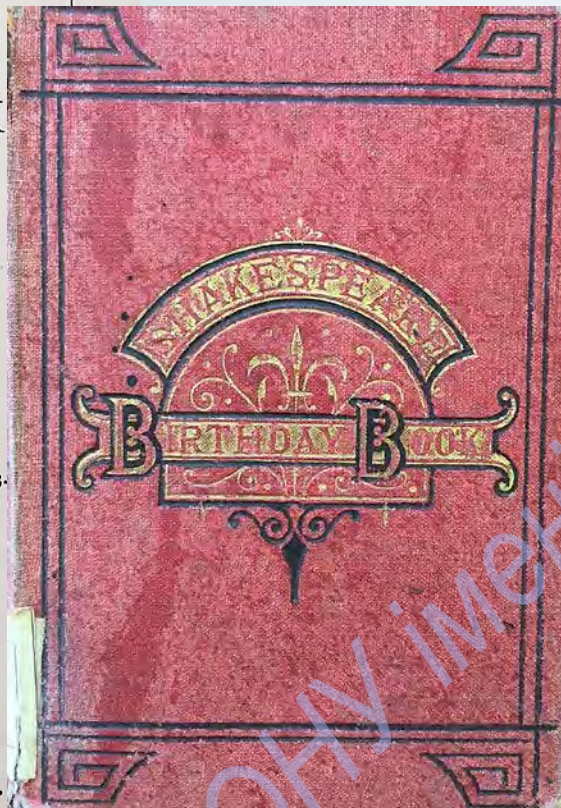
EDITED BY
MARY F. P. DUNBAR.

My blessing with thee,
And these few precepts in thy memory.
Hamlet, Act 1. Sc. 3.

74th Thousand.

LONDON:
HATCHARDS, PICCADILLY.
1880.

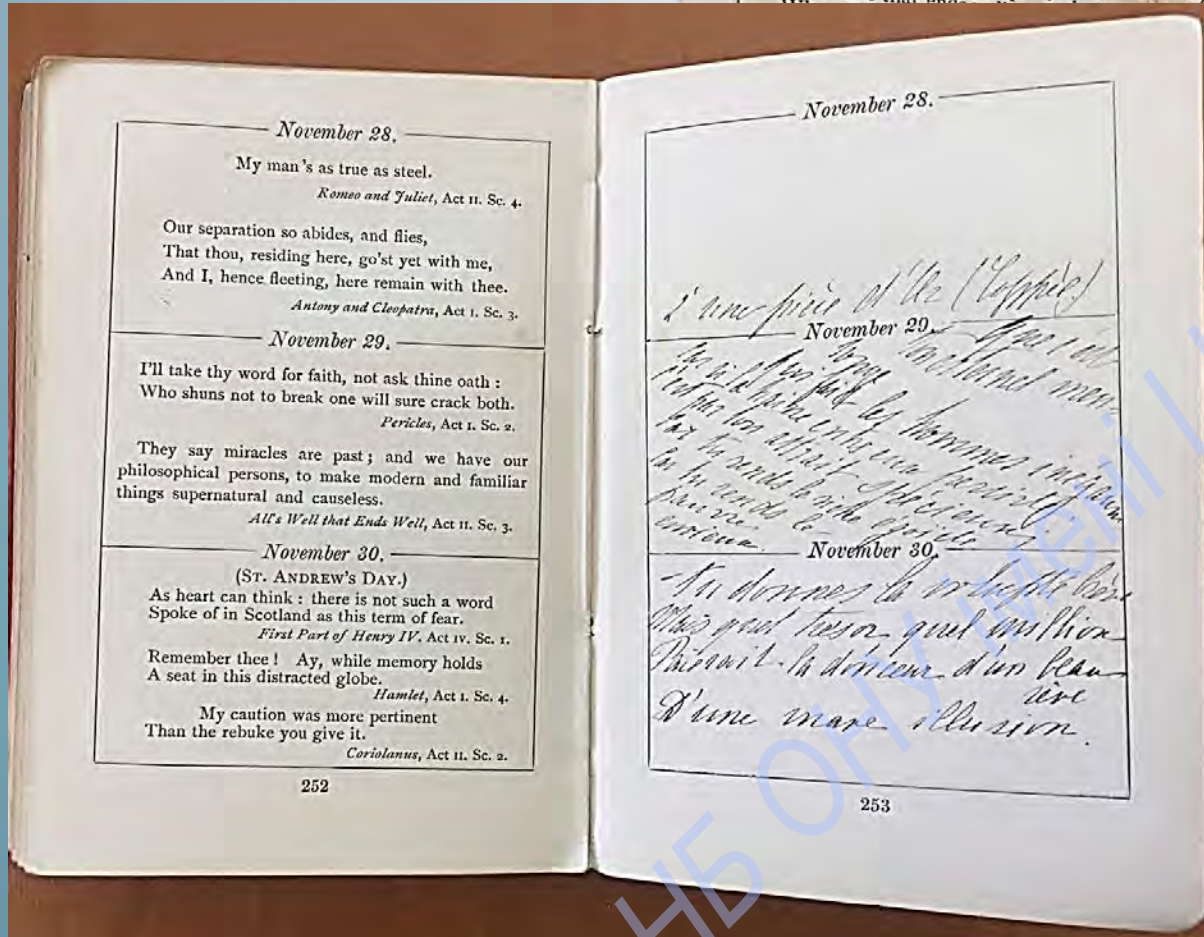
[The right of Translation is reserved.]



У вікторіанську епоху популярністю користувалися витончені томики у вінтажних видавничих палітурках «Шекспір на день народження». Це були щоденники з цитатами із Шекспіра на кожен день року, надрукованих на сторінках зліва. Кожен іменинник міг прочитати посвяту у свій день народження від великого поета. Порожні сторінки праворуч читачі могли заповнювати на власний розсуд. В екземплярі, що зберігається в університетській бібліотеці, його власниця заповнювала порожні сторінки нагадуванням про знаменні дати членів сім'ї, друзів, рядками віршів і навіть використовувала їх для збереження своєрідного гербарію!

The Shakespeare birthday book. / Ed. by Mary F. P. Dunbar. – 74th thousand. – London : Hatchards, 1880.

Титульний аркуш і видавнича обкладинка книги.



November 28.

My man's as true as steel.

Romeo and Juliet, Act II. Sc. 4.

Our separation so abides, and flies,
That thou, residing here, go'st yet with me,
And I, hence fleeting, here remain with thee.

Antony and Cleopatra, Act I. Sc. 3.

November 29.

I'll take thy word for faith, not ask thine oath:
Who shuns not to break one will sure crack both.

Pericles, Act I. Sc. 2.

They say miracles are past; and we have our
philosophical persons, to make modern and familiar
things supernatural and causeless.

All's Well that Ends Well, Act II. Sc. 3.

November 30.

(ST. ANDREW'S DAY.)

As heart can think: there is not such a word
Spoke of in Scotland as this term of fear.

First Part of Henry IV, Act IV. Sc. 1.

Remember thee! Ay, while memory holds
A seat in this distracted globe.

Hamlet, Act I. Sc. 4.

My caution was more pertinent
Than the rebuke you give it.

Coriolanus, Act II. Sc. 2.

252

November 28.

D'une pièce de la (Lettre)

November 29.

*Je n'ai pu que les hommes en vain
Par la route de la fortune
Par la route de la gloire
Par la route de la science
Par la route de la sagesse
Par la route de la vertu
Par la route de la sainteté
Par la route de la divinité*

November 30.

*Si donnez la robe de la
Moi quel tressa-quel mullien
Parait la divine d'un beau
D'une main illusion.*

253

December 31.
Watch to-night, pray to-morrow.
First Part of Henry IV, Act II. Sc. 4.
But with the word the time will bring on summer,
When briars shall have leaves as well as thorns,
And be as sweet as sharp.
All's well that ends well.



The Shakespeare birthday book. / Ed. by Mary F.P. Dunbar. - 74th thousand. - London : Hatchards, 1880.

Сторінки книги

На особливу увагу заслуговує наявність в університетському книгосховищі творів Шекспіра в перекладах українською мовою, виданих наприкінці XIX ст. - першій чверті XX ст. Освоєння Шекспіра українською мовою в тих часах мало на меті значною мірою удосконалення рідної мови на класичних зразках.



Український письменник, театральний і культурний діяч **Михайло Петрович Старицький** (1839-1904) розпочав поетичну творчість перекладами класиків світової літератури. Значною подією було видання у 1882 р. «Гамлета» в його перекладі.

Гамлет, принц данський : Трагедія в V діях В. Шекспіра / пер. М. П. Старицький ; з прилогою музики М. Лисенка. – Київ : тип. Г. Т. Корчак-Новицкого, 1882.

Титульний аркуш. Печатка «Бібліотека Української Кооперативної Просвіти імені Тараса Шевченка».



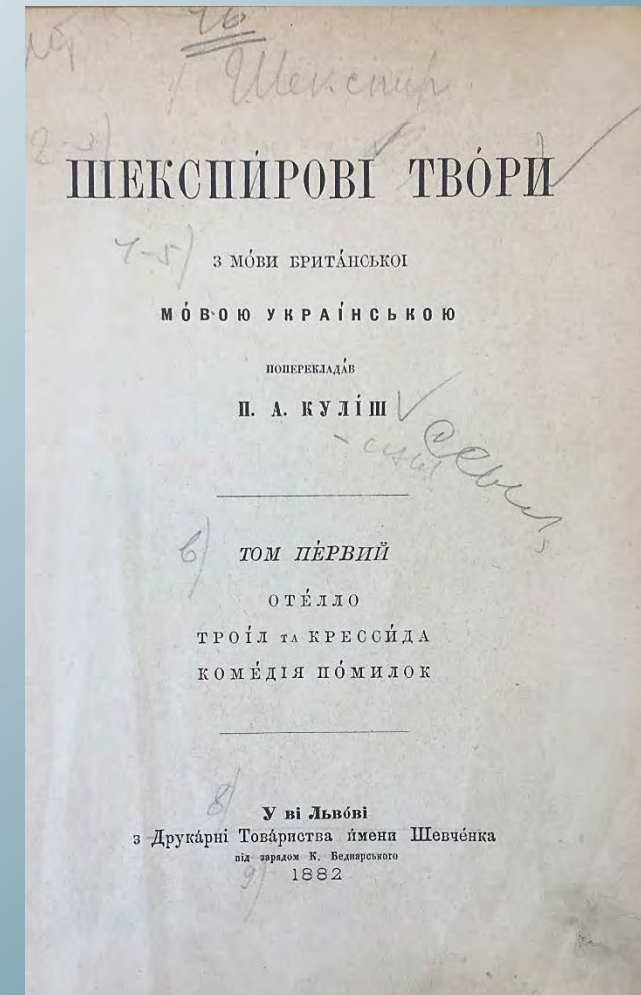


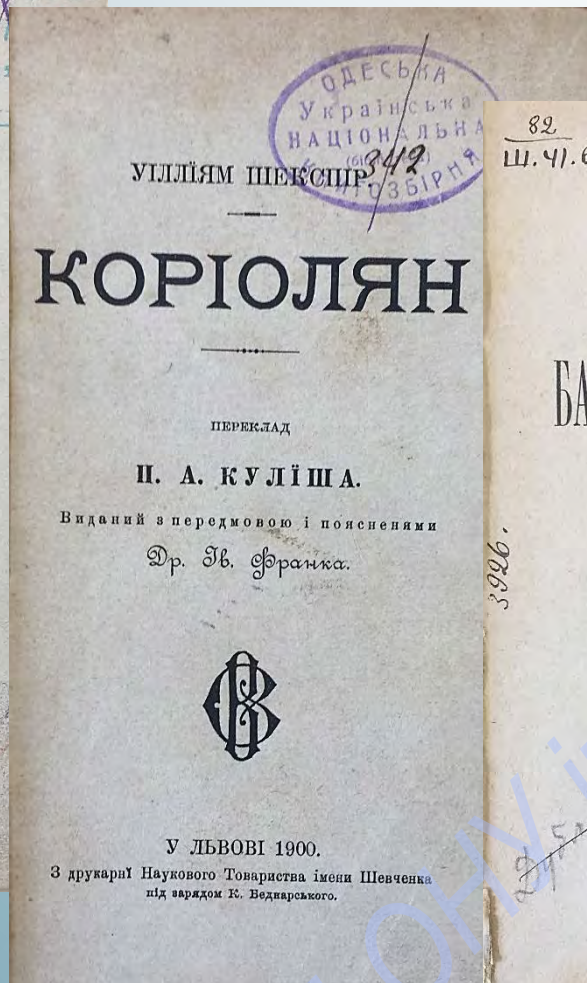
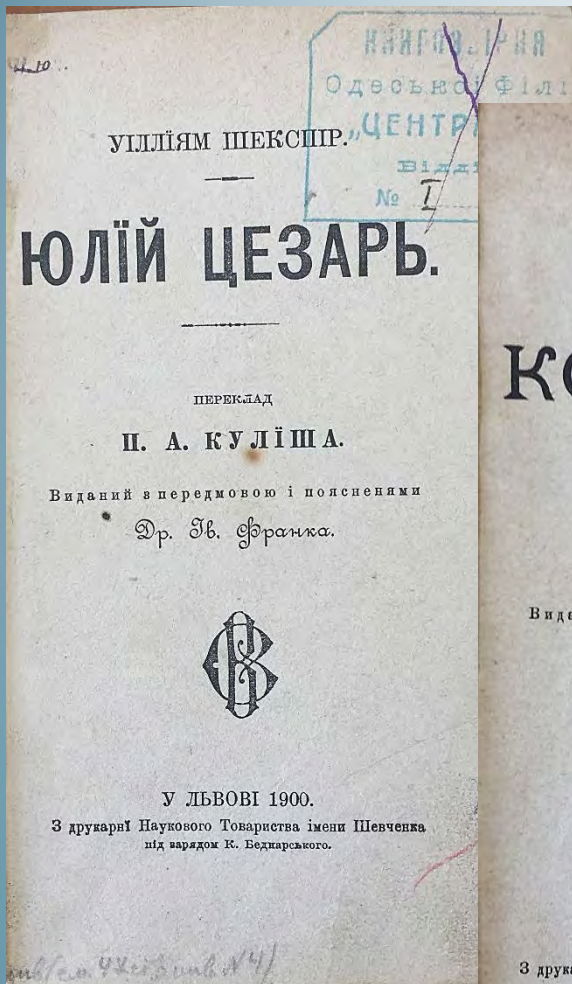
Український письменник, фольклорист, етнограф, мовознавець, критик, редактор та видавець **Пантелеймон Куліш** (1819-1897) – перший український професіонал у справі перекладу. Він розпочав роботу над перекладом «Гамлета» приблизно в той же час, що й М. Старицький, але його переклад з'явився вже по його смерті – у 1899 р.

Серед його праць – переклади 13 Шекспірових п'єс; більшість з них вийшли за редакцією, з коментарями та передмовами І. Я. Франка.

Шекспірові твори / з мови британської мовою українською поперекладав П.А.Куліш. – У ві Львові : з друкарні Товариства імени Шевченка, 1882.

Том перший містить п'єси «Отелло», «Троїл та Крессида», «Комедія помилок».





У фондах Наукової бібліотеки ОНУ зберігається низка п'єс В. Шекспіра у переклад П. Куліша. На сторінках деяких примірників – печатки «Одеська Українська національна (бібліотека) книгозбірня», «Музично-Драматична спілка «Українська хата» в Одесі.

Титульні аркуші п'єс В. Шекспіра «Коріолян», «Юлій Цезарь», «Багацько галасу з нечевля» у перекладі П. Куліша, виданих у друкарні Наукового Товариства імені Шевченка та накладом Українсько-Руської видавничої спілки у Львові у 1900-1901 рр.



Титульні аркуші п'єс В. Шекспіра «Приборкана гоструха», «Ромео та Джульєта», «Король Лір», «Міра за міру» у перекладі П. Куліша, виданих накладом Українсько-Руської видавничої спілки у Львові 1900-1902 рр.



Наприкінці 1920-х років переклад «Гамлета» М.П.Старицького було перевидано у виправленому вигляді (редакторські правки були спочатку доручені його дочці – Л. М. Старицькій-Черняхівській, яка внесла їх у стилі та характері свого батька).

Серед інших видань праць В. Шекспіра кінця 1920-х рр. – трагедії «Отелло» та «Ромео і Джульєта».

Шекспір В. Отелло / пер. з англійської М. Йогансена і В.Щербаненка. – Державне вид-во України, 1927.



Шекспір В. Ромео і Джульєта : трагедія на 5 дій Уїлліяма Шекспіра / Переклад П.О. Куліша в переробці і й за ред. Миколи Вороного. – Харків : вид-во «Український робітник», 1928.



Шекспір В. Гамлет / Переклад М.Старицького. – Книгоспілка, [1928].

На титульному аркуші – печатка «Українська Державна Бібліотека ім. Т.Шевченка У.Р.С.Р.»



Український письменник, історик, композитор, мистецтвознавець, етнограф, педагог, театральний та суспільно-політичний діяч **Гнат Мартинович Хоткевич** (1877-1938) перекладав українською мовою твори класиків світової літератури – Шекспіра, Шиллера, Гюго, Мольєра. У фондах університетської бібліотеки представлені твори англійського драматурга у перекладах Гната Хоткевича, що вийшли в 1928 р. у Харкові в серії «Театральна бібліотека».

Шекспір В. Приборкання норовистої : комедія на 5 дій. – [Харків] : коопер. вид-во «Рух», 1928. *Видавнича обкладинка книги.*

Шекспір В. Сусідочки з Віндзору : комедія на 4 дії; переробив її пристосував для народ. театру Гн. Хоткевич. – [Харків] : коопер. вид-во «Рух», 1928. *Видавнича обкладинка книги.*





LONDON

**При використанні матеріалів посилання на офіційний сайт
Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
є обов'язковим!**

Укладач О. В. Полевщикова